

Тетяна Костюк
старша викладачка
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
(Черкаси, Україна)

ХУДОЖНІЙ ПЕРЕКЛАД ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Особливе значення серед дисциплін гуманітарного циклу Нової української школи має література як мистецтво слова і спосіб формування загальної культури людини, її моральних орієнтацій і духовних цінностей. Предмет «Зарубіжна література» у сучасній школі розглядається вчителями, науковцями і методистами як пошук зв'язків між способом мислення, особливостями світосприйняття, культурних надбань іншомовних країн, як засіб сприяння входженню української культури у культуру світову. Специфіка викладання зарубіжної літератури визначається головним чином тим, що об'єктом дослідження цього курсу є перекладні художні твори. У сучасному глобалізованому світі перекладна література стала потужним інструментом для вивчення цивілізаційної культури та розширення людської колективної пам'яті. Це зумовлює необхідність формування уявлення учнів про таке своєрідне явище у світовій культурі як художній переклад.

Художній переклад – один із найвагоміших виявів міжлітературної взаємодії. Він є явищем одразу двох літератур – народу, мовою якого створювався оригінал, і народу, мовою якого він перекладається. На цьому наголошував І. Франко, зазначаючи, що «переклади чужомовних творів, чи то літературних, чи наукових, для кожного народу являються важливим культурним чинником, даючи можливість широким народним масам знайомитися з творами й працями людського духу, що в інших краях, у різних часах причинялися до ширення просвіти та підймання загального рівня культури. Добрі переклади важних і впливових творів чужих літератур у кожного культурного народу, починаючи від старинних римлян, належали до підвалин власного письменства» [4, с. 397].

Мистецтво художнього перекладу є унікальним і складним процесом. Перекладна література входить у культурний простір кожного народу і встановлює стосунки з оригінальною літературою, доповнюючи літературний процес, розширюючи тематику, жанрову специфіку, ідейно-естетичний зміст. За словами О. Чередніченка, саме переклад допомагає зберегти культурну різноманітність як скарб людської цивілізації. На думку дослідника, «переклад можна порівняти з своєрідним фільтром, який пропускає все корисне та необхідне для розвитку цільової мови та культури та затримує те, що може зашкодити їхній ідентичності» [5; с. 171].

Вивчення художніх творів на уроках зарубіжної літератури передбачає розгляд літературного твору як особливого явища світової культури з його інокультурною та перекладною природою. Літературні твори надзвичайно

різноманітні в жанрах, стилях, ідейному змісті, емоційній спрямованості. Тип художнього тексту визначає спосіб, прийоми і вимоги до перекладу, а також ступень еквівалентності перекладу оригіналу. Значну роль в осмисленні перекладного твору відіграють різноманітні коментарі, які допомагають читачеві пізнавати історичні події, іншомовні власні назви, екзотизми та інші незнайомі факти інокультурному читачеві.

Визначальним для методики роботи з художнім перекладом у шкільній аудиторії є елемент інтерпретації. У перекладних художніх творах не може бути простого копіювання тексту. Художній переклад передбачає перетлумачення тексту у новій, властивій перекладачу, образно-поняттєвій системі із збереженням ідейно-естетичного та емоційного багатства оригіналу. Перекладений твір, як і оригінальний текст, впливає на розум і почуття читачів. Г. Сивокінь явище сприйняття художнього твору окреслює як акт подвійної інтерпретації об'єктивної реальності, що відображена в цьому творі, результатом якої є можливість різночитань твору [3, с. 250].

Важливу роль у формуванні уявлення учнів про художній переклад відіграє етап аналізу художнього твору, на якому вчитель має можливість показати різноманітні аспекти взаємодії оригіналу й перекладу, розкрити інтерпретаційний характер художнього перекладу. У зв'язку з цим є доречним використання компаративного методу та прийому порівняння першоджерела й перекладу. Для зіставлення з оригіналом доцільно пропонувати кращі переклади з метою увиразнення діалогу культур, здобутків перекладацької школи, невичерпних можливостей рідної мови. Порівняльний аналіз оригінальних та перекладних художніх текстів дає можливість виявити певні спільні риси та відмінності лексичного складу споріднених мов, показати, як у мовних засобах закладено специфічні властивості кожної культури та психології нації [2, с. 62]. Впровадження компаративної лінії на уроках зарубіжної літератури демонструє єдність світового літературного процесу, вчить орієнтуватись у культурологічному, естетичному, історичному контекстах перекладного твору, що допомагає повноцінному аналізу та інтерпретації художнього твору. У процесі викладання зарубіжної літератури потрібно формувати уявлення учнів про своєрідність, особливість взаємозв'язку оригінального та перекладного творів.

Читання творів перекладної художньої літератури є ефективним способом ознайомлення учнів на уроках зарубіжної літератури з культурними цінностями іншого народу. Культурологічний метод аналізу художнього твору є найбільш дієвим для вивчення історичної епохи, духовної атмосфери суспільства та його моральних ідеалів. Художні твори авторів різних країн розкривають життя людської душі, духовну пам'ять народу, досвід поколінь. Вони сприяють моральному, духовному, естетичному розвитку молоді. Світ художньої літератури показує яскраві приклади тих духовних ідеалів, яких повинна прагнути людина. В. Жадько підкреслює, що «перекладна література, як і будь-яка інша, творить духовний арсенал людства» [1, с. 23].

Шкільна літературна освіта не тільки дає предметні знання, але й формує у молоді творчі здібності, ціннісні орієнтації та естетичне виховання особистості

в соціально-культурному середовищі, спрямована на забезпечення умов для засвоєння учнями духовних цінностей, що зумовлюється унікальністю художньої літератури як мистецтва слова, її винятковим місцем у духовному житті людства. Вивчення зарубіжної літератури зменшує дистанції між інокультурними творами та сучасними читачами, сприяє формуванню кваліфікованого читача з аргументованою і критичною оцінкою прочитаного. Робота з перекладними творами на уроках зарубіжної літератури збагачує культурний рівень школярів, вчить їх уважно ставитися до художнього слова.

Література

1. Жадько В. А. Духовне єднання народів засобами перекладної літератури. *Філософсько-гуманітарні читання*. 2017. №4. С.22–29.
2. Кравченко С. Художній переклад як діалог культур: семантично-експресивна співвідносність лексичних еквівалентів у польських перекладах української поезії (на матеріалі часопису «*Biuletyn Polsko-Ukraiński*»). *Філологічні науки. Літературознавство*. 2013. № 3. С. 57–63.
3. Сивокінь Г. У вимірах сприймання. Теоретичні проблеми художньої літератури, її історії та функції. К.: Фенікс, 2006. 304 с.
4. Франко І. Твори в 20-ти томах. Т. 16. К. : Держлітвидав України, 1955. С. 397.
5. Чередниченко О.І. Про мову і переклад. К.: Либідь, 2007. 248 с.

Назар Кравченко, Олександр Мацегора

здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: кандидатка філологічних наук, доцентка

Ірина Литвин

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
(Черкаси, Україна)

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ПРИЙОМИ УКРАЇНСЬКОЇ ЛОКАЛІЗАЦІЇ ФЕНТЕЗІЙНОЇ РОЛЬОВОЇ ВІДЕОГРИ «BALDUR'S GATE III»

Питання локалізації відеоігор є **актуальним**, оскільки відеоігрова індустрія швидко розвивається, а разом із цим з'являється потреба створення локалізацій іншими мовами в інтересах ігрового бізнесу. Оскільки від якості локалізації може залежати враження гравця від гри й успішність її продажу, цю тему варто розглянути глибше. Питання локалізації, процесу, що включає переклад тексту, адаптацію графіки, дотримання правових норм і вимог цільового ринку [4, р.8] і враховує культурні особливості адресата, досліджували відомі дослідники й експерти у сфері локалізації відеоігор: Г. М. Чендлер, К. Мангірон, М. О'Гаган, М. А. Бернал-Меріно, Р. Ганівуд й інші. Однак українська локалізація відеоігор є малодослідженою.